

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

dhr P.J. Hoogervorst
BEL/GRN

Telefoonnummer +31235143428
hoogervorstp@noord-holland.nl

1 | 7

Betreft: reactie en vervolg op advies-Veerman bodemdaling veenweiden

Verzenddatum

22 NOV. 2019

Kenmerk

999042/1303044

Geachte leden,

Uw kenmerk

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) brengen wij u het volgende besluit van ons college ter kennis. Wij hebben op 19 november jl. besloten:

1. In te stemmen met de conclusies, randvoorwaarden en aanbevelingen van het advies-Veerman inzake de bodemdalingsproblematiek, getiteld 'Haren kost geen tijd!', waarbij de derde aanbeveling om een veencommissaris te installeren in deze fase van het ontwikkelen van een programma nog niet aan de orde is.
2. Een integraal gebiedsprogramma voor Laag Holland te ontwikkelen, waarin onder provinciale regie en in samenwerking met alle relevante partners wordt gewerkt aan de opgaven voor natuur, landbouw, water, bodemdaling, klimaat, recreatie en landschap.
3. Dit gebiedsprogramma aan te sturen door een nieuw in te stellen stuurgroep Laag Holland, waarbij het voorzitterschap zal worden vervuld door onze portefeuillehouder natuur, landschap, grond en bodemdaling en het secretariaat door een provinciale programmamanager.
4. De gebiedscommissie Laag Holland -ingesteld als adviesorgaan van Gedeputeerde Staten op 1 januari 2013- op te heffen.
5. Het Reglement gebiedscommissies Noord-Holland -vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 11 december 2012- in te trekken.
6. De besluiten 4 en 5 te publiceren in het Provinciaal Blad.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Toelichting

Wij hebben u op 11 juli jl. het advies 'Haren kost geen tijd!' toegezonden, dat prof.dr. C.P. Veerman in opdracht van ons heeft opgesteld na

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

consultatie van onze partners die bij de bodemdaling van de veenweiden betrokken zijn. Wij hebben toen reeds onze waardering uitgesproken voor zijn advies en u aangegeven dat wij -na een verdiepend gesprek met de heer Veerman- u nader zullen informeren over onze conclusies en vervolgstappen op het advies (samenvatting conclusies, randvoorwaarden en aanbevelingen, zie bijlage 1). In de tussenliggende periode is het advies van de heer Veerman tevens besproken in de gebiedscommissie Laag Holland. De reactie van de gebiedscommissie op het advies is als bijlage bij deze brief gevoegd (zie bijlage 3). Wij beschouwen de reactie van de gebiedscommissie als een ondersteuning van het advies-Veerman en onze besluitvorming.

Een aantal belangrijke onderdelen van ons besluit lichten wij nader toe.

Gebiedsprogramma Laag Holland

De heer Veerman bepleit een *reset* op het proces van de 'richtinggevende uitspraken', die in december 2018 zijn overgekomen bij onze partners als een harde wake-up call. Dit is de kern van zijn advies 'Haren kost geen tijd!'. Veerman refereert hiermee aan een oude boerenwijsheid: neem wat tijd om de zeis aan te scherpen, want de tijd die daarmee verloren gaat haal je dubbel en dwars in. Veerman constateert -als resultaat van de consultatieronde bij de partners inzake bodemdaling- dat er draagvlak is om met het vraagstuk aan de slag te gaan. Veerman: "Vrijwel alle geconsulteerden zijn overtuigd dat het tijd is om gezamenlijk de problematiek van de verzakkingen als prioriteit aan te vatten". Wij onderschrijven dit en willen daarom samen met onze partners een integraal gebiedsprogramma voor ons grootste veenweidegebied Laag Holland ontwikkelen, waarbij bodemdaling één van de opgaven is, naast die van natuur, landbouw, water, klimaat, recreatie en landschap. In dit gebiedsprogramma gaan wij onder provinciale regie en in samenwerking met alle relevante partners aan de slag om deze opgaven voor natuur, landbouw, water, bodemdaling, klimaat, recreatie en landschap te realiseren. Dit gebiedsprogramma wordt aangestuurd door een nieuw in te stellen stuurgroep Laag Holland, waarbij het voorzitterschap zal worden vervuld door onze portefeuillehouder natuur, landschap, grond en bodemdaling en het secretariaat door een provinciale programmamanager. Met de vorming van de nieuwe stuurgroep heffen we de door ons in 2013 ingestelde gebiedscommissie Laag Holland op, onder dankzegging van alle leden en de voorzitter, die ons de afgelopen jaren van waardevolle adviezen hebben voorzien.

Onderzoek en voorbeeldprojecten bodemdaling

In deze brief informeren wij u ook over de maatregelen die wij nemen om de bodemdalingsproblematiek aan te pakken, in vervolg op het

advies-Veerman. Hiermee zijn wij in 2018 gestart, met ons routeplan 'Naar een programma bodemdaling veenweidegebieden: Het spoorboekje 2018 – 2019'. Hierin staan de volgende vier sporen centraal, welke in bijlage 2 nader zijn toegelicht:

1. betrekken, informeren, adviseren en samenwerken;
2. visievorming en instrumentarium;
3. innovatie en ontwikkeling;
4. gebiedsgerichte projecten.

Zo investeren wij onder meer in gezamenlijk onderzoek en in pilots, om samen met veehouders ervaring met nieuwe technieken op te doen. Wij financieren projecten op het Veenweide Innovatie Centrum (VIC) in Zegveld, het Innovatieprogramma Veen (IPV) bij Nauerna en op een melkveebedrijf in Assendelft. De resultaten hiervan worden uitgedragen via nieuwsbrieven, excursies en artikelen in de agrarische vakpers.

Wij investeren onder meer in onderzoek met een infiltratietechniek met pomp. Het melkveebedrijf weet met deze techniek in het eerste onderzoeksjaar van het IPV de grondwaterstanden al heel redelijk op 30 - 40 cm onder het maaiveld te houden. Dit remt naar verwachting de bodemdaling en de uitstoot van broeikasgas. Bovendien kan deze techniek in potentie ook worden gebruikt om in het voorjaar het grondwaterpeil op weidevogeldoelen af te stemmen. Enkele andere veehouders doen inmiddels ook ervaring op met deze techniek, mede door subsidies die zijn verstrekt vanuit het Landbouwportaal Noord-Holland.

Het onderzoek naar natte teelten verbreden wij momenteel met de teelt van Azolla. Dit kroosvariantje haalt de stikstofbehoefte uit de lucht en is daardoor voor meerdere beleidsopgaven (zoals bijvoorbeeld kringlooplandbouw) een interessant gewas.

Voorts heeft ons samen met partners ingediende projectvoorstel 'Amsterdam Wetlands' Rijksfinanciering verkregen in het kader van het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland (IBP-VP). 'Amsterdam Wetlands' betreft investeringen in de deelgebieden Waterland-Oost, Burkmeer, Landelijk Noord, Ilperveld, Wormer- & Jisperveld en het Alkmaarder- en Uitgeestermeer. Het project bevat onder andere maatregelen om weidevogelbiotoop te verbeteren door een kleinere drooglegging, aanleg van infiltratietechnieken op agrarische bedrijven en een pilot groeiend veen, als vervolg op de succesvolle proef met groei van veenmos op een voormalig agrarisch perceel in het Ilperveld. Op het VIC start het onderzoeksprogramma 'Boeren met waarden op veen'.

De komende twee jaar willen wij verder opschalen. Zo willen wij een pilot opstarten met een grootschalige aanleg van infiltratietechniek en introductie van 'slimme' software in een nog samen met de partners te

bepalen agrarisch deelgebied. Met de ontwikkeling van een app moet het bedieningsgemak voor de agrariër worden verbeterd en kan de waterbeheerder meer inzicht krijgen in de watervraag in de zomerperiode. Zo mogelijk putten wij uit het budget van € 276 miljoen, dat in het kader van het Klimaatakkoord vanuit het Rijk ter beschikking komt voor de veenweidegebieden en waarin is voorzien in vier pilots in de periode 2020 - 2022.

Met bovengenoemde voorbeelden geven wij invulling aan de aanbevelingen van Veerman over versterking van onderzoek naar technische oplossingen en eiwitrijke gewassen en het opstarten van voorbeeldprojecten.

Vernatting van veen leidt tot een grotere (zoet)watervraag in de zomerperiode. Wij gaan na of dit kan worden gefaciliteerd en stemmen dit af met het Deltaprogramma Zoetwater.

Medio 2022 breekt een landelijk evaluatiemoment aan. Indien dit positief uitpakt voor alle onderzoeken en pilots in Noord-Holland en de andere veenprovincies, dan starten wij -conform de afspraken in het Klimaatakkoord en het advies van Veerman- met een grootschalige uitvoering van maatregelen 'in een verantwoord tempo en op voldoende doordachte en bewezen gronden' om de klimaatdoelen voor de veenweidebodems in 2030 te kunnen realiseren.

Rol van het Rijk

Veerman acht een grotere rol van het Rijk op het klimaatdossier van de veenweiden noodzakelijk. Veerman: "De opvallende zwijgzaamheid van het Rijk voor wat betreft de eigen mate van verantwoordelijkheid voor de aanpak van de verzakkingen staat in contrast tot de gestelde andere termijnen en omvang van de opgave: één megaton CO₂ reductie in 2030." Wij staan dan ook positief tegenover de door de Tweede Kamer aangenomen veenmotie van de leden Kröger en Schonis. Deze "verzoekt de regering, samen met provincies, waterschappen en gemeenten, een veenplan op te stellen met het klimaatakkoord als uitgangspunt, hierin een perspectief voor 2050 te schetsen, en andere partijen (zoals de agrarische sector, de recreatiesector, natuur- en milieuorganisaties en kennisinstellingen) hierbij te betrekken. De motie verzoekt de regering tevens "om de uitwerking van het veenplan en het maatwerk daarna over te laten aan de bovengenoemde partijen door middel van gebiedsgerichte plannen". Het nationale veenplan kan ons helpen om een aantal vraagstukken op te lossen, zoals de doorwerking van de bodemdalings- en klimaatopgave op het afwegingskader van de waterpeilen van de waterbeheerders, de vormgeving van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en de introductie van een carbon creditsysteem voor de veenweiden als beloningsvorm voor het opslaan of vermijden van uitstoot van klimaatgassen.

Bijlage 2 Spoorboekje bodemdaling 2018 – 2019

Betrekken, informeren, adviseren en samenwerken

1. Betrekken en informeren van statenleden.
2. Betrekken, informeren en samenwerken in de Task Force Bodemdaling, met de provincie, de drie NH-waterbeheerders en de gemeenten Amsterdam en Zaanstad.
3. Betrekken, informeren en advisering door de gebiedscommissie Laag Holland, waarin de overheden, de landbouw-, natuur en milieuorganisaties zijn vertegenwoordigd.
4. Informeren en samenwerken in het Platform Slappe Bodem, een landelijk platform inzake bodemdaling in veenweidegebieden.
5. Betrekken en informeren van stakeholders.

Visievorming en instrumentarium

1. Het zorgdragen voor een goede inbreng van het onderwerp bodemdaling in de provinciale Omgevingsvisie.
2. Het opstellen van regionale bodemdalingsvisie(s), één en ander afhankelijk van hetgeen het Rijk hiermee wil bereiken.
3. Het gericht bij het Rijk aandringen op 'versnellers', d.w.z. activiteiten en maatregelen die het transitieproces van de landbouw bevorderen.
4. Het brengen van de paludiculturen onder het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid van de EU.

Innovatie en ontwikkeling

1. De uitbouw van het Innovatieprogramma Veen, waarvoor PS € 1 miljoen extra ter beschikking stelt en dat zich primair richt op innovaties in de landbouw.
2. De synergie en samenwerking met de programma's en projecten in het Veenweide Innovatie Centrum in Zegveld.
3. Het afronden van het project 'Omhoog met het Veen' in het Ilperveld en verdere vervolgstappen via het project 'Amsterdam Wetlands' van de gezamenlijke TBO's, primair gericht op wijzigingen in het natuurbeheer.
4. Ruimtelijke ontwikkelingen en perspectieven, primair gericht op een andere landschappelijke inrichting van veenweidegebieden.
5. Het verbinden van deze verschillende invalshoeken.

Gebiedsgerichte projecten

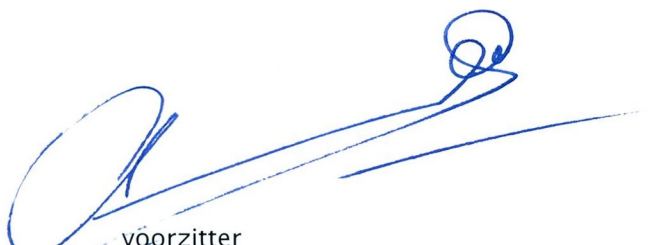
1. Ombouw van het project 'Verbrakking Westzaan' naar 'Westzaan Integraal', zodat de bodemdalingsproblematiek van de gemeente Zaanstad binnen de polder Westzaan integraal onderdeel wordt van het project.
2. Het integreren van de bodemdalingsproblematiek achter de Waterlandse Zeedijk met de natuuropgave, in het gebiedsproces Waterland-Oost.

Overigens is niet alleen voor het Rijk een belangrijke rol weggelegd. Spil in alle afstemming is de Regiegroep Veenweiden. Deze regiegroep is de opvolger van de werkgroep veenweiden van de klimaattafel Landbouw en Landgebruik en breed samengesteld uit alle betrokken geledingen (overheden, landbouw- en natuurorganisaties, financiële instellingen en ketenorganisaties). Voorzitter is de IPO-portefeuillehouder Veenweiden, gedeputeerde Bruins Slot van de provincie Utrecht. De regiegroep stuurt op het gezamenlijk behalen van de doelstelling van 1 megaton CO₂-eq reductie. Ze agendaert mogelijke knelpunten in bijvoorbeeld regelgeving en beschikbare middelen en monitort de afstemming met andere relevante processen. De Regiegroep Veenweiden wordt daarmee het centrale interbestuurlijke orgaan in de klimaatopgave voor de veenweiden waar inhoud, onderzoek en proces samenkomen.

Veencommissaris

De heer Veerman bepleit een (bestuurlijk) construct van de veencommissaris, naar analogie van de Deltacommissaris, die verantwoordelijk wordt voor het stimuleren, begeleiden en voorbereiden van concrete en praktisch toepasbare oplossingen. Op provinciaal niveau achten wij dit, in deze fase van het ontwikkelen van een programma, nog niet nodig. Wij nemen zelf de verantwoordelijkheid voor de regionale bodemdalingsopgave. Het Rijk zou een veencommissaris wellicht in kunnen zetten voor de klimaatopgave, maar wijst dit tot op heden af, zo blijkt uit een brief van de minister van LNV aan de Tweede Kamer van 20 juni 2019. Wij achten daarom de derde aanbeveling in het advies-Veerman over het installeren van een veencommissaris nu niet aan de orde. Wij nemen allereerst -zoals in deze brief aangegeven- het initiatief om een integraal gebiedsprogramma voor het veenweidegebied van Laag Holland te ontwikkelen, met bijbehorende krachtige sturing. Wij zullen uw Staten op de hoogte houden van de voortgang hiervan.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp
voorzitter
A.Th.H. van Dijk

3 bijlagen
samenvatting advies-Veerman
spoorboekje bodemdaling 2018 - 2019
reactie gebiedscommissie Laag Holland

Bijlage 1 Samenvatting advies-Veerman

Conclusies

- vrijwel alle geconsulteerden zijn overtuigd dat het tijd is om gezamenlijk de problematiek van de verzakkingen als prioriteit aan te vatten;
- de gezamenlijke urgentie voor de klimaatopgave is duidelijk kleiner en er is scepsis over het tempo waarin de landelijke opgave voor de veenweide gebieden realistisch is.

Randvoorwaarden

1. erken de 'reset' op het proces tot nu toe om het commitment te verzilveren;
2. ontwikkel en beoordeel op zorgvuldige wijze denkbare en mogelijke benaderingswijzen van concrete oplossingen, die vanuit de streek, wetenschap en ervaringen elders worden aangedragen;
3. ga aan de slag met een gebiedsgewijze aanpak (maatwerk);
4. benader de verzakking van de gebouwde versus de landelijke omgeving als afzonderlijke problematieken;
5. kies voor een vorm van uitvoering en coördinatie van processen in de landelijke omgeving die de aanwezige creativiteit, opbloeiende energie en groeiend draagvlak tot wasdom laten komen, resulterend in concrete plannen en realistische projecten;
6. werk in gezamenlijkheid met de waterschappen aan oplossingen;
7. til de veenweide problematiek bestuurlijk naar het landelijke niveau.

Aanbevelingen

1. zet in op versterking in omvang en snelheid van het onderzoek naar technisch mogelijke oplossingen die de afbraak van veenlagen kunnen afremmen of beperken;
2. focus het onderzoek naar natte teelten niet alleen op lisdodde, maar verbreedt het met name naar eiwitrijke gewassen (zoals Azolla);
3. installeer en experimenteer met het (bestuurlijk) construct van een Veencommissaris;
4. ga binnen een jaar aan de slag met voorbeeldprojecten.